

Izhaja vsak torek in petek v tednu ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo.

Stane po pošti prejemati ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K., polletno 4 K. in četrletno 2 K.

Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Solskih ulicah in Jellersitz v Namskih ulicah po 8 vin.

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v »Narodni tiskarni«, ulica Veturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravništvo »Gorice«. Oglasi se računijo po petih vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 16 vin., 2-krat po 14 vin., 3-krat po 12 vin. Ako se večkrat tiskajo, računijo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Deželni zbor goriški.

(Izv. poročilo.)

VIII. seja dne 4. maja. — Prisotni so vsi deželni poslanci. Ko se je potrdil zapisnik poprejšnje seje, velel je predsednik zglasiti naslednji predlog poslanca dra. Verzeznassi-ja in tovaršev:

Naroča se deželnemu odboru, naj ukrene, česar treba, da doseže od c. kr. vlade: 1. da se desetletno oproščanje zemljarine, na katero se nanaša zakon z dne 26. junija 1894. št. 138 dr. zak., v političnem okraju Gradiškem reztegne brez razločka na vsa tista zemljišča ali na vse tiste zemljiščne kose, ki se ne nasajajo tako, da se razpenjajo trte od grma do grma, ampak da se trte pritrujejo k suhim kolom in so vsaj za polovico nasajeni s cepljenimi ameriškimi trtami, in da bodo šestletno oproščanje zemljarine življala tista zemljišča, ki se nasajajo z domačimi ali tujimi, pa ne z ameriškimi trtami in 2. da se v omenjenem političnem okraju dovolj brezobrestna posojila ne samo tistim trtorcem, kateri obnovijo po trtni uši pokončane vinograde, ampak tudi tistim, kateri nasade vinograde z ameriškimi cepljenimi trtami v zemljiščih, ki so od okužene parcele oddaljena k večjemu 25 kilometrov. Utemeljevanje tega predloga pride na dnevni red prihodnje seje.

Na to je gosp. vladni zastopnik sporočil odgovor c. kr. namesništva na interpelacijo poslancev dra. Tume in tovaršev zastran vzdrževanja državnih cest na Goriškem. — Ta odgovor smo že objavili v št. 37.

Dnevni red.

Poročevalec finančnega odseka dr. Rojic. Potrdili so se računski sklepi gospiškega zaloga in pa zaloga za bolne in ranjene vojake za leta 1895, 1896, 1897 in 1898 in pa proračuna istih zalogov za leto 1900.

Isti poročevalec je prečital poročilo in predloge o zgradbi deželnih zdravstvenih zavodov in zbor je sprejel vse stavljene predloge. (Poročilo smo objavili v zadnji številki »Gorice«.)

Poročevalec de Panigai. Peticija predsedništva zaveze kmečkih hranilnic in posojilnic italijanske strani naše dežele za podporo se je izročila dež. odboru v nadaljnje poslovanje.

Poročila pravnega odseka.

Poročevalec Grča. Sprejel se je načrt zakona, po katerem se razdruži sedanja županija Dornberška in se ustanovite županiji Dornberška in Pervaška.

L I S T E K.

Veliko obzinil — malo požrl.

Ruski: L. Tolstoj.

— 4 —

I.

Starejša sestra je bila prišla iz mesta k mlajši na deželo v goste. Starejša je bila poročena s kupecem v mestu, a mlajša s kmetom iz vasi. Pa ste pili čaj ter se razgovarjali. Starejša se je jela šopiriti in hvalliti svoje življenje v mestu: kako se živi v mestu ugodno in čisto, in kako lišpa otroke, kako sladko je in pije, in kako se vozi na sprehod in pohaja in hodi v gledališče.

Mlajšo sestro je to žalilo, in jela je poniževati trgovsko življenje ter povzdigovali svoje — kmetovsko.

„Jaz pa ne zamenjam svojega življenja s tvojim“, pravi. „Res, da ubožno živimo, ali mi ne poznamo strahu. Vi živite res bolj snažno; ali vedno ste v nevarnosti; ali mnogo iztržite, ali vse zapravite. Danes bogat — jutri pa na cesti! A naše kmetov-

skop življenje je stalno: pri nas je življenje bolj ponižno, ali dolgo — bogati ne bomo, ali siti pa.

Starejša sestra pa reče: „Kaka sitost je to — s prešiči in teleti. Ni oprav, lišpa in občevanja, naj se tvoj pridrug (mož) še toliko trudi, — kaj za to? V gnoju živite, v gnoju umrjete, in otroke čaka istotako.“

„Nu kaj — reče mlajša — to je naše opravilo. Ako živimo trdo, pa imamo svojo zemljo; nikomur se ne uklanjamo, nikogar se ne bojimo. A vi v mestu živite vedno „na vagalici“. Danes je dobro, a jutri pa — mahoma — ti zmoti vrag gospodarja, ali na karte, ali na vino ali na kako malo dobernico. In vse gre v nič. Ali morda ni tako?“

Gospodar Pahom je poslušal na peči: kaj ste besedovali ženski. „Res je tako — veli — božja resnica. Samo to je slabo — da je zemlje malo“. A naj bi imel zemlje dovolj, potem se ne bojim nikogar, niti samega vraga ne.“

Ženski ste izpili čaj, poklepetali še o obleki, pa pospravili posode ter legli spat. A vrag je sedel za pečjo ter vse poslušal.

Samo pri IX. členu so se po predlogu poslanca dr. Tume izbrisale zadnje tri besede „kot zadnji stopinj“, ker se je spoznalo, da so čisto nepotrebne.

S tem edinim popravkom je zbor tudi v zadnjem čitanju potrdil načrt zakona, po katerem bo imel mestni zastop Goriški oblast, s privolitvijo deželnega odbora nalagati davščino do 8/10 iznosa napovedane najemnine od stanovanj.

Poročevalec dr. Tuma. Tolminski užitniški zadrugi se je odpustil ostanek starega dolga s stroški in obrestmi vred.

Poročevalec dr. Egger. Sprejel se je predlog zakona, s katerim se, izvrševaje določilo §. 57 zakona z dne 6. maja 1870. št. 30. dež. zak. določa prispevek deželnega zaloga okrajnim šolskim zalogom. Načrt zakona in dotični resoluciji smo že priobčili v predzadnji številki.

Poročevalec dr. Venuti. Obveljal je načrt zakona zastran zboljšanja učiteljskih plač — kakor smo ga že objavili v »Gorici«. (Konec pride.)

Predlog

g. poslanca prof. Berbuča k resoluciji o vinski klavzuli.

Prof. Berbuč je utemeljeval svoj predlog resolucije o vinski klavzuli tako-le:

Visoki zbor!

Leta 1891 sklenila je avstrijska vlada z italijansko, novo trgovinsko pogodbo, ki je stopila pa v veljavo šele dne 1. feb. 1892.

V to novo pogodbo sprejela je vlada večinoma določbe iz prejšnje pogodbe z ozirom na carino različnih objektov, med drugim tudi določbo, da mora vsakdo plačati od vsakega metr. stota vinskega pridelka 20 gld. carine v zlatu pri uvozu v Avstrijo, dočim je bila določena izvoznina našim vinom v Italijo na 20 lir.

Ta trgovinska pogodba bi bila zelo ugodna za naše trtorce, ako bi ne imela nekaterih pridržkov.

V III. členu, 5. točki te pogodbe nahaja se določba, da sme vsaka imenovanih držav znižati carino na vino in sicer Avstro-Ogerska do najnižje tarife 3.20 gld., Italija pa do vsake meje. Če pa jedna velevlast zniža uvoznino na vino ter obvesti o tem drugo, primorana je zadnja ipso facto znižati carino v določenem razmerju.

Ta določba, ki je sprejeta v novo trgovinsko pogodbo med Avstro-Ogersko in Italijo, je znova pod imenom vinska klavzula, ki je našim trtorcem toli pogubonosna.

Kakor lahko umljivo, napovedala je italijanska vlada, ako se ne motim, meseca julija l. 1892 našej vladi, da je znižala carino avstro-ogerskim vinom na 5 lir 77 cent, zbok tega je morala tudi Avstro-Ogerska znižati uvoznino italijanskim vinom na 3.20 K, ter je to naznanila italijanski vladi dne 10. avgusta 1892 l. A to ni bilo v korist našim posestnikom.

Že pred to novo pogodbo čuli so se važni glasovi in tehtoviti razlogi proti vinski klavzuli žal, da jih ni vlada jemala v poštev; da so bili ti pomisleki opravičeni, pokazale so kmalu zle posledice vinske klavzule.

Uradna statistika zunanje trgovine avstro-ogerskega carinskega okoliša razodeva z jasnimi števili te posledice.

Iz te statistike je posneti, da se ni uvažalo pred l. 1892 skoro nič italijanskih vin v Avstrijo, leta 1891 je znašala vrednost iz Italije uvoženega vina v sodih samo 80.285 gld. Od istega časa razlila se je prava povodenj italijanskih vin po naši domovini, kar se razvidi iz sledečih podatkov:

Leta 1892 prestopilo je avstro-ogersko mejo 473.415 m. st. 4.734.150 gld. trgov. vrednosti. Leta 1893 prestopilo je avstro-ogr. mejo 1.185.794 m. st. v 10.672.446 gld. trgov. vrednosti. Od leta 1894—97 je varijerala vrednost vin od leta do leta med 8—9 milijonov gold. Torej od 10. avgusta 1892 l. do konec decembra 1898 prestopilo je našo mejo 7.067.349 m. stotov. vina iz Italije, ki raprezentuje skupno trgovinsko vrednost 74.011.835 gld. Nasprotno ni do-

Zveselil se je, da je kmetova žena zapeljala moža v pohvalo: da bi se niti vraga ne bal, ko bi le imel dovolj zemlje.

„Dobro“ — si misli — „poskusimo še s teboj: dam ti mnogo zemlje, pa ti jo tudi vzamem“.

II.

Bližnja posestnica je prodajala svoje posestvo. Kmetje so se bali slabega sosedu ter so pokupili ono zemljo. Tudi Pahom jo je kupil 15 desetih. Zdaj je imel dovolj zemlje. Posejal jo je; obrodila je dobro in izplačal je gospé še ostali dolg in svaku, kar si je bil izposodil od njega.

Ždaj je bil posestnik; oral je in sejal je na svoji zemlji, na njej je kosil seno in redil živino, ter sekal les. Na, to je bilo veselje!

Ali tudi to veselje ni trajalo dolgo. Sosedje so mu jeli puščati živino v škodo: zdaj krave, zdaj konje. Pahom ni maral tožiti se, ali pritoževal se je kmetom. Na, zdaj so jeli delati nalašč, ter mu delati vsakovrstno škodo na logu, v gozdu itd. Obdolžil je tega, pa onega, prišel v zamero pri kmetih, začel tožiti, sprl se s sodniki,

segel eksport avstrijskih vin, ko je bil največji, t. j. l. 1898, smešne vsotice 20.000 goldinarjev.

Ti statistični podatki govoré glasno in odločno in so slovesen protest proti vinski klavzuli, ti kažejo, da mora naš posestnik pod zlo, ako mu vlada ne pride na pomoč.

Slavna gospoda! Postavimo se za trenotek na nasprotno stališče: Kaj govori za vinsko klavzulo? Ali more biti dovoljena konkurenca, ali ozir na konsumente ali na prijateljsko zvezo med obema državama? Kar se konkurence tiče, je ta nemogoča, ker ni odvisna od človeških močij, temveč od višjih sil.

Tu imamo trtno uš, peronospero, oidium in druge bolezni; — tam je trta zdrava, rodi sama ob sebi. Tu uničuje toča, slana, moča in druge podnebne nezdode ono, kar vinogradnik z naporom otme bolezni; tam ne poznajo — ujem. Tu je zemlja izpita, manj rodovitna, treba mnogo gnojila, — tam so gnojili radi podnebnih razmer — brezpotrebna, vsaj v nekaterih okrajih. Tu so poljski delavci redki in primeroma dragi; tam je mož zadovoljen, če dobi 30—40 cent. na dan. Tu je treba jih 5-krat hraniti, hrana mora biti izdatna, — tam je hrana priprosta. Skratka: tu stane 1 hl vina 10—15 gld. predno pride v klet, a gotovo je, da se dobijo nekatera it. vina na našem trgu za 10—15 gld. Torej je konkurenca nemogoča.

Kar se tiče konsumentov, je gotovo, da jim ugajajo bolj domača vina, le cena jih sili do inozemskih vin. Toda ako bi producent laže prodajal svoje izdelke, bi nastali novi vinogradi in ni se bati draginje, saj je še mnogo sveta ugodnega za vinograde. Kar se tiče prijateljskih zvez, je pa opomniti, da ne zahteva niti zdrav realizem niti najstrožje npravstveno načelo, da se moram sam vgonobiti, ker bi bilo to mojemu prijatelju in sosedu v korist. Iz teh razlogov priporočam svojo resolucijo in predlagam, da se sprejme potom nujnosti.

Predlog

g. poslanca B. Grče glede premembe občinskega reda in volilnika mesta Gorice.

Visoki dež. zbor!

Naš občinski red in volilnik je bil izdan z zakonom od 7. aprila 1864, torej je star že 36 let. V naših občinah se je od takrat marsikaj spremenilo in dejanska uporaba občinskega reda in volilnika je pokazala potrebo sprememb in dopolnitev. Pa tudi v jezikovnem obziru — vsaj v slovenskem textu je imenovani zakon potreben

Veliko zemlje je imel; ali ni je užival v miru. Tesno mu je bilo.

Kar začuje, da se ljudstvo preseljuje. Prišel je k njemu popotni kmet ter mu povedal, da se ljudje izseljujejo za Volgo. Tam da je zemlja, da se konji ne vidijo iz posejane rži, in pet pestij — pa je snop.

Ubogi kmet — pravi — je prišel tje s praznimi rokami, zdaj pa ima 50 desetih. Lanskega leta, da je potegnil samo za pšenico 5.000 rubljev.

Pahomu je vsplamtelo srcé. Čemu bi trpel tu — si misli — ko se onde tako lepo in lahko živi. Kar prodam tú vse skupaj, pa pojdem na ono stran. — In odpravil se je, da si reč ogleda.

Do Samare se je peljal po Volgi; potem je šel še 400 vrst peš. Prišel je na mesto. Na, tu je bilo življenje. Vsak kmet je imel po 10 desetih na eno dušo (osebo); in radi so sprejemali druge v občino. Kdor je imel denar, je mogel kupiti poleg tega najboljšo zemlje po tri rublje.

Pahom se je vrnil domov, prodal z dobičkom hišo, živino in vse, in spomladi je šel z družino v novi svet. (Dalje prih.)

poprave. Moj namen ni, da bi našteval vse nejasnosti in dvoumnosti v tekstu, vse dejanski dokazane pomanjkljivosti in vse potrebne dodatke; opomnim, da o potrebi, da se občinski red in volilnik spremeni, se je večkrat razpravljalo v raznih časopisih. Pa tudi postavodajni faktorji — deželni zbori — so pripoznali potrebo spremembe.

Naš sosedni istrski deželni zbor je z zakonom od 7. febr. 1885 spremenil §§ 40., 45. in 47. občinskega reda in jim dodal dodatke. Popravil je tudi volilnik, spremenil § 29., 33., 35. in 37.

Vedno opravilo in sitnosti ima deželni odbor in dež. zbor s tistimi županijami, ki obsegajo po dve ali več katastralnih občin. Navskrižnosti ustajajo že glede sedeža županstva. Naš dež. zbor je imel tudi letos opraviti s tem vprašanjem. Županija Štorje obsega dve kat. občini, Štorje in Kazlje. Ž deželno postavlo z dne 6. junija 1882, dež. zak. št. 16. je določeno, da to županstvo ima sedež v Štorjah. Sedanji župan je doma v Kazljah in prenesel je sedež županstva v Kazlje v svojo hišo. Nastal je prepir, pritožbe, sovraštvo. . . . Naša županstva nimajo večinoma stalnega sedeža. Mnogokrat je sedež županstva v hiši župana, zato eno dobo v tej vasi, drugo v drugi vasi. Od tod izvira, da se večkrat spreminja naslov županstva n. pr. Podgora-Pevma, drugič pa Pevma-Podgora, ali pa županstvo Šempas — v Oseku, in enake nepravilnosti. Jaz mislim, da take nerednosti je treba odpraviti z določbo v obč. redu, da vsaka županija imej določen naslov (imnovanje) in sedež. —

V našem obč. redu je premalo ozira na to, ali kaka županija obsega le eno občino ali njih več. Res, da v občinskem redu osmo poglavje govori o gospodarstvu z lastnino katastralne občine, ali, da tiste določbe ne zadostujejo dejanski potrebi, dokazujejo vedno se množče prošnje za združenje županij. . . .

Jaz vsaj mislim, da bi take prošnje prenehale, ako bi občinski red posameznim kat. občinam dovoljeval nekako samoupravo glede oskrbovanja ubogih, oskrbovanja občinskih poti in krajne policije; ali če ne glede oskrbovanja, pa vsaj glede zalaganja dotičnih stroškov.

Pač proti občinskemu redu, toda dejanski so in še vedno nekatere županije napravljajo preudarke in zalagajo stroške za krajno policijo, za ceste in za bolnišnične stroške — posebej za vsako kat. občino. Ta stara in udomaćena navada je ljudstvu priljubljena. Naš deželni odbor pa jej je zadnja leta napovedal brezobzirno vojsko. Čemu? Bi li ne bilo boljše, da bi dež. odbor že sam nasvetoval spremembo občinskega reda?

Seveda pri takej spremembi občinskega reda bi se morale spremeniti tudi nekatere določbe zakona z dne 21. maja 1894 izrečno § 13. in 14. in določbe zakona z dne 3. novembra 1863, kjer bi se določilo, da založba dotičnih stroškov gre na račun katastralnih občin. Taka sprememba bi preprečila mnogo preprirov po občinah. Taka sprememba bi storila, da bi kat. občine, ki so združene, rajši in lažje ostale združene v eni županiji.

Povdarjati moram, da v občinskem redu skoraj popolnoma pogrešam pravilni red. Nekaj malega določajo §§ 40., 41., 44., 53. in 76. — kje pa so določbe o dnevnem redu za seje starašinstva? Župani nekateri sklicujejo seje, ne da bi naznanili dnevni red. Pogrešam določbe, kedar se sme postaviti zopet na dnevni red predlog, ki je bil v eni seji zavržen. Sam sem bil priča tega, da predlog, ki je v prvi seji padel, je bil predložen zopet precej v drugi seji — in bil je sprejet. Gospoda moja! na tak način se lahko uganja komedija, da se kak predlog danes sprejme, jutri zavrže, in zopet sprejme in zopet zavrže. Z eno besedo, mi nimamo, a potrebujemo opravilnega reda za starašinstvene seje.

Kaže se tudi potreba urediti posel tajništva. Potrebne določbe naj bi se dodale občinskemu redu.

Gospod! prestopim na občinski volilnik. Tu bom prav kratak. Najpoprej moram tu opomniti, da sedanji volilnik v § 17. določa, da imeniki morajo vsaj štiri tedne pred volitvijo biti v občini razgrnjeni. Kje? V občinski pisarni? pri županu? pri tajniku? če župan hoče tudi v zadnji hiši na skrajnem robu županije? Te določbe ni.

V § 18. pogrešam določbo kraja — kje se ima voliti? Če župan hoče, sme določiti za volišče skrajni rob županije. — Umestno bi bilo, da se vsaki županiji določi stalen sedež pa tudi glede volišča vsaj to, da mora biti v kraju sedeža. Prepričan sem, da bi bilo tudi jako ustrezno tistim posameznim katastralnim občinam, ki so združene v eno županijo, ako bi se v volilni red sprejelo določilo, po katerem bi bilo posameznim kat. občinam zagotovljeno določeno število starašin in podžupanov. Po sedanjem volilniku lahko dobi ena kat. občina vse starašine in podžupane, druge pa nobene, kar ni prav. Morda bi se dala zboljšati tudi določila glede na volitev s pooblastilom.

Pri volitvi novega županstva so mi znani resni konflikti mej prejšnjim županom in mej najstarejšim izmed novih starašin; toraj potreba, da se spremeni ali popravi § 35.

Zde se mi potrebne omenjene spremembe v občinskem redu in v volilniku, mislim pa, da sem navedel samo manjši del potrebnih sprememb. Nujno pa je občinskemu redu dodati opravilni red.

Visoki zbor! očitno je, da omenjene spremembe in dodatki se ne dajo vzakoničiti kar čez dan in noč. Da bo poprava temeljita in sedanjim razmeram prikladna, treba bo poizvedovanj in posvetov, zato predlagam, da se to delo izroči deželnemu odboru in prosim, da visoki dež. zbor izvoli vsprejeti predlog potom nujnosti radi kratkega časa, ki nam je še odločen za zborovanje.

Pregled ljudskih šol na Goriškem.

Naše čitatelje gotovo zanima zvedeti resnično stanje šolskega pouka na Goriškem in šolskega obiska v razmerju s številom prebivalstva posameznih okrajev. To izvedeti in o tem natančneje poučiti se, je tem važnejše, ker si po tem izkazu lahko vsakdo napravi nekako sliko o moralni vrednosti ljudstva, posameznih okrajev, kar ni brez pomena za ponos in moralno zavest nas Slovencev v kronovini goriški. V pripomoček temu sledi v prvo tabelo o številu ljudskih šol iz leta 1898—99 na Goriškem in sicer:

V okraju	V okraju			
	Tolminskem okolice Goriške	Sežanskem Gradščanskem mestu Gorici	skupaj	
enorazrednic	21	1	94	
dvorazrednic	4	—	48	
trirazrednic	1	—	25	
štirirazrednic	3	4	18	
petrazrednic	—	3	6	
šestrazrednic	—	1	1	
šol za silo	14	—	24	
izrednih postaj	8	—	21	
skupaj	51	9	237	
štev. razredov	65	47	427	

Od teh je bilo v gradiščanskem okraju 5 šol za dečke in 5 šol za deklice, v Goriški 4 šole za dečke in 3 šole za deklice; vse druge so bile mešane za oba spola. Poučevalo pa se je celodnevno na Tolminskem v 7 šolah, v goriški okolici v 8, v sežanskem okraju v 2, v gradiščanskem v 46 in v mestu Gorici v 8 šolah. V vseh drugih šolah je bil ali poldnevni pouk, ali pa vsaj v nekaterih razredih.

Po učnem jeziku je bilo 57 italijanskih, 1 ital.-slovenska, 2 ital.-slov.-nemški (obe c. kr. vadnici) 177 pa slovenskih. V Gorici je bila 3-razredna meščanska šola, za deklice. Tekočega šolskega leta se je osnovala tu tudi meščanska šola za dečke. Zasebnih ljudskih šol je bilo: nemških 3,

italijanskih 6, slovenskih 1, skupaj 10 s 34 razredi.

Število za šolo dolžnih otrok in število onih, ki obiskujejo šolo, je razvidno iz naslednje skrižalke:

V okraju	Število za šolo dolžnih otrok		Skupaj	Število za šolo dolžnih otrok		Skupaj	Število prebivalcev (brez vojakov)
	6—12 let	13—14 let		6—12 let	13—14 let		
Tolminskem okolice Goriške	4539	1480	6019	3759	1147	4906	37000
Sežanskem	9817	2974	12791	8980	3179	12159	65000
Gradščanskem mestu Gorici	4173	1281	5454	3936	1182	5118	29000
	9842	2118	11960	9545	1836	11381	70000
	2515	662	3177	1578	254	1832	23000
skupaj	30886	8515	39401	27798	7598	35396	224000

Primerjaje število za šolo dolžnih otrok s številom prebivalcev v posameznih šolskih okrajih, nahajamo na 1000 prebivalcev povprek: na Tolminskem 162, v okolici goriški 199, v sežanskem okraju 188, v gradiščanskem 171 in v mestu goriškem 137 otrok v starosti od 6—14. leta, ki so postavno dolžni hoditi v šolo.

Ako primerjamo nadalje število za šolo dolžnih otrok v starosti od 6.—12. leta z onimi od 13.—14. leta, se nam pokaže nov precejšen razloček. Tako je na primeru drugih nasproti prvim, namreč takih od 13.—14. leta mimo onih od 6.—12. leta: na Tolminskem 32 odstotkov, v okraju goriške okolice 33 odstotkov, v sežanskem 30 odst., v gradiščanskem 22 odst. in v mestu Gorici 24 odst. Praviloma bi smelo biti nekaj pod eno tretjino. To pa prihaja od tod, ker se v gradiščanskem okraju in v mestu Gorici prezgodaj odpušča mladino iz šole. To dejstvo potrjujejo številke, ako postavimo 13—14 letno mladino, ki proti postavi ne pohaja več šole, nasproti oni, ki v isti starosti še hodi v šolo; te številke so: na Tolminskem 1147 : 1480 = 77%, v goriški okolici 3179 : 2974 = 107%, v sežanskem okraju 1182 : 1281 = 92%, v okraju gradiščanskem 1836 : 2118 = 86% in v mestu Gorici 254 : 662 = 38%.

Ker pa več otrok pohaja zasebne srednje in strokovne šole, se potemtakem nekako pomnoži število učencev se mladine in sicer na Tolminskem za 157, v okolici goriški za 161, v sežanskem okraju za 350, v gradiščanskem za 238 in v Gorici za 1155 otrok. Nasproti temu pa pada število za šolo dolžnih, ker je mnogo telesno ali duševno bolnih, nerazvitih, takih, ki bivajo čez 4 kilometre od bližnje šole ali pa takih, katerih se zavoljo pretesnih šolskih prostorov ni moglo sprejeti v šolo. Takih otrok je na Tolminskem 859, v goriški okolici 574, v sežanskem okraju 96, v gradiščanskem 149 in v Gorici 78.

Ako se toraj vzame število onih otrok, ki so v resnici dolžni hoditi v šolo in se primerja s številom onih, ki zares prihajajo k šolskemu pouku, se pokaže, da hodi v šolo: na Tolminskem 99,8% v goriški okolici 101%, v sežanskem okraju 100%, v gradiščanskem 99% in v Gorici 96%.

Da hodijo v šolo vsi šolsko dolžni otroci v slovenskih okrajih, — da, v Goriški okolici celo sto in eden odstotek istih, prihaja od tod, ker hodi več otrok čez 14 let starih v šolo.

Da je pa n. pr. v Gorici celo več otrok brez šolskega pouka, kakor je gori izračunjeno, se lahko slehern prepriča, ako prehodi goriško mesto o učnih šolskih urah; pa tudi gori navedeno število za šolo dolžnih otrok utegne biti vsekakor premajhno, ako se isto primerja s številom

prebivalcev. O tem dejstvu priča najbolj naraščajoče število posurovele mladine v Gorici, namreč po večjem delu mladine iz nižjih slojev mestnega prebivalstva, v katerem se množi proletarijat. In katere narodnosti so ti sloji? V svojo tolažbo in svoj ponos smemo reči, da to niso naši ljudje, marveč povprečno golo renegatstvo. Ljudstvo, ki se je pred časom priselilo v Gorico, a tukaj zatajilo svojo narodnost in se dalo pohujšati po lahonski nemoralnosti, to ljudstvo je ono, iz čegar srede se rekrutirajo otroci, ki zanemarjajo šolski pouk in se rajši brez vsakega nadzorstva klajajo po cestah in ulicah, odraščeni ljudem v nadlego, nego da bi hodili v šolo, kjer se skrbi za njihovo boljšo bodočnost. Da so temu zanemarjenju mnogo krivi stariši sami, a še več avtonomna in šolska mestna oblast, ki se ne briga za to, da bi stariše silila k pošiljanju otrok v šolo, kakor se to dogaja v deželi mej Slovenci, od strani tamošnjih učiteljev, to je znano.

Skoro podobno sliko zanemarjenja šolskega pouka imamo tudi na gradiščanskem in katera narodnost je ondi? Tudi italijanska! Toraj vidimo, da je uprav italijanski ali poitalijančeni element isti, ki ostaja gluh nasproti šolskemu pouku in povprečno tudi kulturi. Nas napolnjuje z zadoščenjem zavest, da ondi, kjer je ohranjena naša narodnost še čista in neoskrnjena po tujem uplivu in brezverski pseudoliberalni kulturi, se vrši tudi vzgledno šolska dolžnost.

Tembolj pa mora vznemirjati faktum šolskega zanemarjenja v mestu Gorici, kjer se je v italijanske šole zanesel že isti duh, kakor vlada v Trstu, na sramoto in v škodo tega mesta. Kakor se je v Trstu za plodil mrčes demoralizacije na šole dolžni mladini, katera preplavalja tržaške ulice z raztrganimi četami zloglasne dolgoprstne mularije, česar pa ne zapazimo po drugih mestih z dobro upravo, in o čemur se vsakdo prepriča, ki je potoval sosebno po naših severnih mestih, enako se utegne zgoditi v Gorici. In ako pomislimo, da je Gorica takorekoč pribezališče zdravja iščočim tujcem visokih slojev, v našem zdravem podnebnju, kateri v prvi vrsti iščejo miru, tedaj se nam odpre perspektiva za bodočnost, ako bode demoralizacija v šolsko dolžni in mladini sptoh nadaljevala. Kdo bode še hotel v Gorico potem? — Naši politični nasprotniki Italijani hoté zares naše mesto potisniti v neko pozabust, ker škili njihova pozornost preko Červinjana, in po vrhu tega še ponizati isto z moralno razpalostjo prebivalstva, — a tem večja dolžnost je nas Slovencev, da se proti tej nameri z vsemi silami upremo.

To zamoremo pa v prvi vrsti s skrbjo za zadostni šolski pouk našega, renegatstvu zapadajočega mestnega prebivalstva.

Dopisi.

Iz Črnič. — Iz Črnič smo prejeli ta-le popis Občnega zbora „goriške ljudske posojilnice“ dne 29. aprila 1900.

Ker nobeden ni opisal tega imenitnega občnega zbora bolj natanjko, sem se namenil jaz to storiti, in sicer zato, da se bo vsakdo lahko prepričal, kako da stoji stvari v resnici.

Ob 9. uri zjutraj se nas je zbralo okoli 150 udov in dr. Tuma odpre zborovanje, ter po oddanih pooblastilih reče:

„Občni zbor se odloži do dveh ur popoldan in takrat se bo začelo znova zborovanje.“

Leban Janez iz Črnič odgovori na to tako-le:

Gospod predsednik, jaz se nikakor ne strinjam z Vami, da bi se zborovanje odložilo do dveh ur popoldan. Zborovanje je napovedano za zdaj ob 9. uri zjutro in jaz tirjam, da se po pravilih zboruje naprej, če treba do dveh ur popoldan ali pa tudi magari do 10. ure zvečer.

Na to opazko ali boljši rečeno, nasprotovanje Leban-ovo, se sliši od ene strani zborovalcev ropotanje in iz več ust pol zamolkte besede: gospod predsednik ima prav, njegova naj velja!

Tedaj reče dr. Tuma: Gospod Leban, kdo Vas podi proč? ako hočete tu ostati, ostanite. Mi bomo zdaj pregledovali pooblastila.

Leban odgovori: ne jaz sam, ne, temuč vsi naj ostanemo tukaj pri pregledovanju pooblastil.

Dr. Tuma: Kdor hoče, naj ostane, kdor noče, lahko gre.

Nato gredó vsi zborovalci proč, ostali so samo Leban, dr. Rojic, odbor posojilnice ali komisija in uradniki.

Pregledovanje pooblastil se začne. Dr. Rojic stopi bližej mize in reče Lebanu: tu sem sedite, tu sem, zato da boste prav pri mizi in da boste od blizu videli podpise na pooblastilih. Leban sede tja, dr. Rojic gre proč in pregledovanje se nadaljuje. Mnogo več pooblastil od naše stranke je bilo spoznanih za neveljavne, kakor pa od stranke Tuma-Gabršček. Zdaj pride pooblastilo od g. Franceta Pinjartari in njegove soproge iz Černič — od vsakega eno. — Dr. Tuma reče: ti dve pooblastili imam jaz, vsako ima deset glasov, torej vkup dvajset glasov. In jih hoče djati k veljavnim z številom dvajset glasov svoje stranke. Ne, ne, reče Leban, prosim pokazite mi obej pooblastili, da vidim podpis. Dr. Tuma mu jih nagne, da naj vidi. Leban pogleda in reče: ta podpis tukaj ni podpis Franceta Pinjartari-ja. Jaz poznam njegov podpis; ta ni njegov in jaz protestiram proti temu pooblastilu. Za njegovo soprogo ne morem reči, ker nje podpisa ne poznam prav.

Na to reče Dr. Tuma: imate prav; ti dve pooblastili sem podpisal jaz sam na podlagi uradnega pisma, katero mi je poslal g. Pinjartari. Pismo to je na. mojem domu, hočete da pošljem po nje? Ne, ne, reče Leban, meni ni nič ležecnega na Vašem uradnem pismu. Vi ste tukaj krivico naredili, da ste Franceta Pinjartarija podpisali in pa še brez dveh prič!

Dr. Tuma: no tedaj ti dve pooblastili naredimo za neveljavne, pa konec.

Leban: za neveljavne stori ti dve pooblastili tudi sodnik in poleg Vas še kaznuje. Zna-te-li Vi, da je to kriminal?! Pooblastili se proglasiti za neveljavne in delo se nadaljuje. — Ob 1½ uri popoldan reče dr. Tuma: jaz sem lačen, pretrgajmo delo, pojedimo pokosit in potem se vrnemo in jo bomo dokončali. Vi, g. Leban, pa ostanite tukaj in varujte vse kakor zdaj stoji. Kaj, jaz naj bi tu ostal za varha, reče Leban, to nikako ne. Če ne veste kako bi naredili, Vam bom pa jaz svetoval. Ložite vse karte v en koš, zaprite ga dobro in ga zapečalite. Ko se vrnete, pregledajte pečate, da-li so v redu; ako so, nadaljujte in dokončajte delo. Vse se tako zgodi. Ko so se ob rečeni uri vrnili, je prišel tudi g. Dr. Pavlica in pri pooblastilu, katero mu je dal Fr. Žavnik, z datumom: Gorica dne 28. aprila, se ni moglo priti na čisto in sklep se glasi: tega uda ni pod Gorico! Ne, ne, reče na to g. Pavlica, saj on ni pod Gorico, on je iz Bilj, torej iščite ga pod „Bilje“, ne pod Gorico; saj le datum od pooblastila se glasi pod Gorico, ker mi je je v Gorici dal. Išče se ga pod Bilje, in se ga vdobi. Torej pooblastilo velja. Tedaj vrnil se je tudi Leban in ostal ondi do konca.

Za neveljavne je bilo spoznanih od naše stranke 30 ali kaj več pooblastil. Od stranke Tuma-Gabršček pa okoli 12. Tako se je vršil in dokončal ta znameniti občni zbor. Zakaj je znamenit ali imeniten, to vsakdo lahko vidi.

Dodatek: Opazim, da sem le bolj imenitne stvari opisal, malenkosti pa, n. pr. da se je pri tem tudi kava pila in pivo — se ume, kdor si jo je naročil in dal prinesiti — to sem opustil.

V Černičah, dne 8. maja 1900.

Janez Leban.

Politični razgled.

O položaju.

V četrtek je nastopila v našem parlamentu pavza, ki bode trajala do 17. t. m., na kateri dan je napovedana prihodnja seja. To se je pa zgodilo zaradi zasedanja delegacij, ki so se sešle v soboto dne 12. t. m. v Budimpešti. V državnem zboru so Čehi tudi v četrtek obstruirali s tem, da so predlagali poimenska glasovanja glede raznih peticij predloženih državnemu zboru. Za take predloge so glasovali tudi nekateri slovenski in hrvatski poslanci, kakor dr. Laginja, dr. Gregorec, dr. Gregorčič, Bulat, Perič, Košar, Pogačnik. S tem se je hotelo pokazati, da Čehi niso popolnoma osamljeni, kakor so to vedno trdili oficijozni listi. Čehi so pripravljani na vse, a obstrukcije ne popuste in jo tudi ne morejo, ako jim vlada ne da kakega zadoščenja. Jezikovne naredbe, katere je predložila vlada za Češko in Moravsko državnemu zboru, niso ne le nezadovoljile

Čehov, marveč so jih celo še bolj ogorčile in razdražile. Sicer so pa tudi te naredbe take, da ni niti misliti o tem, da bi jih državni zbor vsprejel, saj se Nemcem ne ugajajo, če tudi so skovane v njih prid in Čehom na škodo.

Zaradi tega je pa tudi podal svojo ostavko češki deželni minister dr. Režek, katere pa cesar ni vsprejel. Dr. Režek je bil namreč v petek pri cesarju v avdijenci, da mu razloži vzroke, ki ga silijo k odstopu. Pri tej priliki, tako poročajo listi, je baje dr. Režek cesarju rekel, da jezikovnim naredbam, kakoršne je vlada predložila, Čehi ne morejo nikdar pritriliti. Ker pa ni cesar vkljub tem pojasnilom vsprejel dr. Režekove ostavke, marveč ga pregovoril, da še na dalje ostane na svojem mestu in mu tudi izrazil svoje popolno zaupanje, in ne še izgubljenost upanje, da se Čehom še tekom teh dni na kak način vstreže ter se jih pripravi do tega, da opuste obstrukcije. Za to je pa ta skoro osemdnevni odmor prišel jako v prilogo vladi, ki se baje v resnici pogaja v tem smislu s Čehi.

Predno je ministerski predsednik dr. Koerber odpotoval v Budimpešto, da tam predstavi cesarju v nedeljo avstrijske delegate, imel je ministerski svet svojo sejo, v kateri se je razpravljalo to vprašanje in o izidu tega posvetovanja je najbrže dr. Koerber poročal cesarju že v nedeljo.

Delegacije.

Dne 12. t. m. je došel cesar v Budimpešto. Došel je tudi ministerski predsednik dr. Koerber, da pri sprejemu predstavi cesarju delegate. Prva seja je pričela ob 4. uri popoldne, predsednikom je bil izbran vitez Jaworsky, podpred. grof Vetter; poročevalec o proračunu v finančnem odseku ministerstva zunanjih del pa markij Bacquehem. Včeraj je imel vnanji minister grof Goluchowsky svoj ekspozé. Proračun za leto 1901 znaša 357,043,700 kron, torej presega isti lanski proračun za celih 19,393,316 kron. Ta povešek se razdeli sledeče: za redne izdatke in sicer za vojsko 4 milijone, za izvenredne 11 milijonov kron ter za vojno mornarico nekaj čez 4 milijone kron.

V nedeljo zjutraj ob 11. uri je cesar slovesno sprejel avstrijsko delegacijo. O slovesnem nagovoru je povdarjal predsednik vitez Javorski, da so delegatje prepričani, da je treba skrbeti za zboljšanje naše vojske v razmerju, kakor to delajo druge velike države, seveda v kolikor to pripušča naša državna sredstva. Omenil je tudi zadnjega potovanja v Berlin in sijajnega vsprejema, ki se mu je priredil. Na to je predstavil ministerski predsednik dr. Koerber cesarju novoizvoljene delegate, katere je cesar kratko nagovarjal. Čehu dr. Kramaru je rekel cesar, da se nada, da bode kmalo omogočeno v našem državnem zboru normalno delovanje. Z vitezom Javorskim pa in grofom Vetterjem se je pogovarjal o najbližjem državnozbornem programu. Sicer so pa jako opazili, da je trajal ves razgovor cesarjev z delegati le 20 minut. Cesarju pravijo, da se pozna, da je jako utrujen. Kasneje je cesar sprejel ogersko delegacijo; za nagovore obeh predsednikov je rekel cesar, da so razmere med alijanimi (trozveznimi) državami najboljše ter, da se je to prijateljstvo nekako ponovilo baš pri zadnjem obisku v Berlinu. Sploh pa, da je Avstrija z vsemi državami v najboljših razmerah, posebno pa še z Rusijo, med katero vlada glede balkanskih zadev popolno sporazumljenje.

Razmere v Španiji.

Po raznih mestih Španije se pojavljajo nemiri. Ljudstvo je namreč razburjeno zaradi vladne naredbe, s katero hoče povišati davščine in doklade, da zamore pokriti dolg, narastel iz zadnje vojne z Ameriko. Na mnogih krajih je prišlo do krvavih spopadov med ljudstvom in iztirjevalci novega davka, več eksekutorjev je našlo smrt v izvrševanju svojega strogega poklica. V mestu Tarraso blizu Barcelone je šel minister notranjih stvari ogledat si tamošnje industrijske naprave. Ljudstvo ga je sprejelo s kamenjem in ga je skoraj pobilo, dobil je več težkih udarcev. Na barcelonski univerzi se pojavljajo tudi dijaški izgredi proti vladi, policija nastopa surovo proti dijakom. Po vseh mestih pa se zlasti upira novemu davku trgovstvo. Trgovci in obrtniki zapirajo pred oblasti svoje prodajalne in delavnice in se stavijo z silo v bran nastopu davkarskim uradnikom. Ob enem pa se ljudstvo zapira pred poulično sodrgo, ki izkorišča zmešnjavo za se v namen, da krađe in pleni, kjer more. V splošnem so nastale v Španiji pomilovanja vredne razmere in kdo jih je provzročil? Nikdo drug nego nespretna politika nezmožnih diplomatov.

Domače in razne vesti.

Odlikovanje. — Presvili cesar je podelil c. kr. višjemu okrajnemu zdravniku, cesarskemu svetniku gosp. dr. Aleksandru Zencovichu o priliki, ko je bil te dni na lastno prošnjo umirovljen, viteški križ Franc Josipovega reda. — Mi čestitamo odlikovancu, ki je veliko večino svojega službovanja preživel med našim narodom in je ostal pri njem kot zdravnik tudi v dobrem spominu.

Učiteljski izpiti. Pred izpraševalno komisijo v Gorici prestali so izpit učiteljske sposobnosti za ljudske šole: gospodična A. Pirjevec z odliko, Ant. Germek in Al. Zirnfeld, z dobrim uspehom. Dopolnilni izpit pa J. Jakac za nemški učni jezik in A. Peertz za slovenski jezik kot predmet.

Dohodninski davek. — Včeraj popoldne je imela komisija za goriški okraj prvo sejo, v kateri je rešila kanalski okraj. Člani komisije so gg. Bajc Anton, nadučitelj v Renčah (imenovan od ministerstva); Budi in Ivan, podžupan v Dornbergu; Klančič Anton, župan in deželni poslanec v Podgori; Konjedic Andrej, župan v Plavah; Lenassi Odon, tovarnar v Solkanu; Lokar Anton, župan v Ajdovščini; Rabič Josip, podžupan v Rihembergu, Saunig Matevž, veleposestnik v Biljah in Šinigoj Miha, župan v Mirnu.

Vabilo k letnemu občnemu zboru goriške ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda, ki bode dne 20. maja 1900 v prostorih tukajšnje Čitalnice se sledečim dnevnim redom: 1. Letno poročilo načelnstva. 2. Preberejo se naznanila družbenega vodstva. 3. Morebitni nasveti. 4. Volitev načelnstva. Začetek ob 3. uri popoldne.

V Gorici, dne 10. maja 1900.

Načelnstvo.

„Sočina“ logika. — „Soča“ se še vedno jezi, da je bil dr. Marani določen v komisijo, ki ima pregledovati te dni traso nove državne železniške črte Gorica-Trst. Mi smo rekli že zadnjič, da se pridružujemo njeni jezi in danes ponavljamo, da se zaradi tega ž njo vred še nadalje jezimo. — „Soča“ je ponatisnila iz naše tozadevne notice to, kar je hotela, zato pa ni povedala njenim čitateljem, da se jezimo tudi mi zaradi Pajerjeve brezobzirnosti v tem pogledu. A „Soča“ trdi nadalje, da je temu kriv dr. Gregorčič, češ — vsaj mi tako umevamo njeno dokazovanje — ker imajo Italijani v deželnem odboru večino. Torej dr. Gregorčič je tudi tega kriv, da imajo Italijani večino v deželnem odboru. Ako pojde to tako dalje, pride „Soča“ do zaključka, da je dr. Gregorčič kriv, da imajo Italijani večino tudi v deželnem zboru goriškem, morebiti celo tudi v mestnem starištvu, sploh bode „Soča“ kmalu dokazala, da je dr. Gregorčič kriv, da ni Gorica dandanes popolnoma slovensko mesto, kakor je bila nekaj čisto slovenska vas.

Pod naslovom: Kdo zna računati in kdo le slepi je nakopičil tisti stvor, ki sliši na ime A. Gabršček, toliko neresnic, kolikor jih zamore napisati sploh le tak stvor. Med drugim piše: Volili so po 22. februarju pristopivši deleži: 1. Stiglijo Ferdinand, 10. 2. Kodelja Jos., župnik 5. 3. Bratina Ignac 10. 4. Vodopivec Urša 4. 5. Leban Franc, vikar 5. 6. Sivec Katarina 10. 7. Kodrič Franc, vikar 5. 8. Marušič Štef. 10. 9. Vuga Josip 2. 10. Žigon dr. Franc, sem. prof. 10. 11. Pavlica dr. Josip, sem. prof. 10. 12. Dermastia Ivan, kaplan 10. 13. Pahor Anton, vikar 10. 14. Tabaj Andrej, katehet 10. 15. Kosovel Jos., kurat 10. 16. Abram Filip, kaplan 10. 17. Jelen Andrej 10. 18. Kosovel Jan. 10. 19. Pintar Anton 10. 20. Pavlica Jos., oče dr. P. 10. 21. Simčič Anton 10. 22. Buđin Ant., kurat, 10. 23. Vidmar Jos. 9. 24. Klančič Anton 8. 25. Klančič Terezija 10. 26. Dugar Luka 10. 27. Dugar Neža 10. 28. Leban Janez 7. 29. Brajda Andrej, mežnar 10. 30. Brajda Marija 10. 31. Vendramin Jos. iz Št. Mavra 10.

Da ni to tako, kakor piše ta človek in o čemer trdi, da prevzame odgovornost vsega, kar je napisal, bi mi lahko dokazali takoj.

Ali mi bi radi pri tem dokazovanju nekaj zaslužili bodisi za „Šolski dom“ ali pa marker za muzej Trgovsko-obrtnega društva, v katerem bi bil A. Gabršček pravi pravcati „Prachtexemplar“, ki naj bi bil ohranjen v posebnem oddelku, v katerega bi bil dovoljen vstop le proti primerni vstopnini.

Vprašamo zatorej A. Gabrščka, koliko je voljan plačati za „Šolski dom“ ali pa tudi za muzej Trgovsko-obrtnega društva, od vsake po njem zgorej navedene osebe, o kateri trdi, da je dne 29. aprila t. l. pri občnem zboru „Goriške ljudske posojilnice“ glasovala bodisi osebno ali pa s pooblastilom, o kateri mu mi dokažemo, da ni govoril resnice in o kateri mu dokažemo mi, da ni glasovala?!

Porotne obravnave. — V petek zvečer je bila končana porotna obravnava proti bivšemu sodnemu kancelistu v Cerknem, Josipu Pagonu. — Tožen je bil radi uradne nezvestobe, radi poverjenja in prilastitve kolekov in raznih denarnih zneskov. Obravnava je vodil deželnosodni svetnik Žorner. Obtožbo je zastopal državnega pravdnika namestnik Jeglič, a zagovarjal je obtoženca dr. Nikolaj Tonkli. Porotna klop je bila popolnoma slovenska in tudi obravnava se je vršila v slovenskem jeziku. — Porotnikom je bilo stavljenih šest vprašanj. Tri taka vprašanja so bila odklonjena s 6 ne proti 6 da, druga pa z večino glasov. Vsled tega je bil Pagon popolnoma oproščen. Izida te obravnave je pričakovalo mnogo ljudi in ko so doznali da je oproščen, začudili so se nad njim mnogi.

Cepljenje koz v goriskem mestu se je pričelo. Sicer se bo vršilo to cepljenje

na raznih krajih mesta v popoldanskih urah cel mesec junij in tudi prve dni julija.

O cepljenju trt na zeleno bo na slovenskem oddelku tukajšnje deželne kmetijske šole dne 18. in 19. maja od 8. do 12. ure predpoldne poučni tečaj, h kateremu so vabljeni vsi ukaželjni trtorejci.

Romarski izlet pevskega društva „Dom“ iz Repentabra na sv. Goro 12. t. m., izvršil se je vzlic nekoliko neugodnemu vremenu, lahko rečemo, sijajno. — Razun 32 pevcev s predsednikom in pevovodjem, udeležili so se božje poti vsi podporni udje društva in mnogobrojni župljani, skupno nad 200 oseb. Nad Solkanom uredil se je spreved ter glasno moleč in prepevajoč polagoma se pomikal proti svetlišču, kjer je vsprejel božjepotnike pri glavnem vходу cerkve veleč. gosp. Al. Bratina. Zvečer ob 7. uri so peveci kaj lepo peli litanije Matere božje. V nedeljo zjutraj ob 8. pel je župnik Repentaborski po kratkem nagovoru slovesno sv. mašo, mej katero se je z izbornim petjem odlikoval pevski zbor v splošno zadovoljnost vernih poslušalcev. Ob 10. so se božjepotniki vračali nazaj v Gorico in potem deloma po vipavski cesti, deloma po železniški domov. Splošno so vsi hvalili lepoto cerkve in dobro, pa ceno postrežbo. — Pevsko društvo je dalo vzidati na Sv. Gori spominsko ploščo s primernim napisom v spomin te za nas znamenite božje poti. Res, lepo je bilo! — Bog blagoslovi uspeh!

Nesreča v kamnolomu. — V nekem kamnolomu v Grojni blizu Gorice je delalo v petek predpoldne več oseb. Med temi so bili tudi Franc Makuc, Franc Štrukelj in Anton Žbogar. Ko so pripravili neko večjo mino in so jo prižgali, se je pripetilo, da se je ta užgala, predno so se mogli delavci zadostno oddaljiti. Vsled tega je bil Franc Makuc težko ranjen na roki, Franc Štrukelj pa na očeh. Anton Žbogar je bil pa le lahko ranjen. Prva dva so odvedli v tukajšnja bolnišnico usmiljenih bratov.

Oddaja zidanja malega kamnitega mostiča čez potok na Gorici in sicer na potu, ki pelje po vodovodu v Kromberg, se bode vršila v soboto dne 19. t. m. pri goriskem magistratu.

„Diaspis Pentagona“, tako imenujejo z latinskim imenom bolezen, ki se je prikazala v sosedni videmski provinciji na murvinem perju. Sviloprejke, ki jedó tako perje, poginejo takoj. Zato je ta bolezen torej sviloreji jako nevarna. — Poklicane oblasti opozarjajo vsled tega kmetovalce in svilorejce sploh, naj ne kupujejo ni murvinih sadik, ni murvinega perja v sosedni videmski provinciji, da se ne zanese zgoraj imenovana bolezen tudi v naše kraje.

Izgubljeno — najdeno. V zadnji številki „Naroda“ smo priobčili — ker smo bili zato naprošeni vest, da je grofica P. izgubila dragocen uhan z dijamantom na potu ali od Rabatišča na Travnik ali pa iz Travnika v Rosenthal ter pristavili, da ga prinese v naše uredništvo oni, ki bi ga našel. In res je prišel danes v naše uredništvo Josip Crnatič po dom. Erjavec iz Šempasa ter prinesel s seboj najdeni dragocen uhan. To je dokaz, da so se vendar motili oni, ki so brali našo vest — ter si mislili, kdor ga je našel, ta ga bo tudi obdržal. Poštenjaka Crnatiča poslali smo k grofici P., da ji osebno vrne dijamant.

Za slovenske šole v Gorici (8. izkaz) došlo je od 17. aprila do 10. maja:

J. G. v K.	10.—
Med zbranimi Devinskimi Slovenci v Št. Ivanu nabrala vrla hčerka g. Kodermaca, kateri se je zahvalil g. Pecikar	8.—
Blažon Fran, železniški uradnik za marec (zadnjič po pomoti izostalo)	2.—
Vogrič Ivan, nadučitelj v pokojju	5.—
Gregorčič Simon, vikarij v Sedlu, na račun ustanovnine	40.—
J. H. za april	2.—
Kovačič Alojzij za marec	2.—
Feltrin Ivan, vikarij v Deskli nabral med svati pri poroki g. M. Zege z gospico E. Fr. Ivančič	5.—
Dr. Fran Kos, c. kr. prof. v Gorici, za dva meseca	20.—
G. Ravnikar nabral pri poroki g. Avg. Rojca v Novakih za godbo na univerzalni instrument	4.—
Jan. Nep. Vidmar, župnik v Breginji	5.—
Možetič Jos. v Gorici podaril	40.—
Leban Andrej, vodja na Sv. Gori	20.—
Dr. Gregorčič Ant. za april	10.—
„Narodna tiskarna“ v Gorici za april	20.—
Kakor izkazano v „Gorici“ št. 30, 32, 35, 36. in 38	56.20
Skupaj	209.60

Opomba. Ta izkaz se je nekoliko zakasnil, ker je bil denarničar v zadnjem času preobložen z drugimi posli, kar naj gg. darovatelji blagovolje oprostiti. Prihodnji izkaz se izda dne 31. maja.

V Gorici, dne 10. maja 1900.

Odbor društva „Šolski dom“.

Istrski deželni glavar odstopi. — Glasom časniških poročil odstopi deželni glavar istrski dr. Mat. Campitelli. Uzrok odstopu so baje nekatera nesoglasja mej njim in večino v zadevah poreške železnice in splošnih političnih razmerah Istre. Mož pa tudi drugače menda ni bil na svojem mestu.

*) Zakaj pa dr. Tuma tega pisma ni seboj prinesel? Čudno, da je na to pozabil — tak »jurist«!

Podkovska šola v Ljubljani. Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske se prične dne 1. julija 1900. Prošnje za vsprejem je vložiti do 15. junija. Ubožni prošilci dobe po 50 gl. podpore od kmetijske družbe. Skušnje na podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija.

„Pisanice“ pesmi za mladino. Založil O. Zupančič. Založil L. Schwentner, 63 strani. Cena 30 novcev, po pošti 5 novcev več. Ta v barvo „piruhov“ vezana zbirka pesmic za otroke naredi, ko si jih prečita, te drobne stvarice, na te zares utis, kakor da ti je kdo podaril lični piruh. Hipni utis, pa je minulo, kakor te je obradostil okrogli velikonočni dar: vesel si ga vzel v roko, zadovoljen ga odložiš, prepričan, da oni, ki ga je „naredil“, zna tudi še kaj boljšega, kakor pa take „hipne umotvore“, ki se napišejo tako mimogrede, brez posebne pozornosti, ker so le igrača pesniškega genija. Čestitamo slovenskemu narodu, da je dobil s to zbirko eno — literarno pisanko več!

Samii volkovi! Mariborski občinski zastop je izvolil častnim občanom poslanca dr. Wolfhardta, ki pa ni poseben prijatelj Wolfa. Wolf je pa jezen na Wolfhardta, ker je Wolfhardta tako po — voljče izpodrinil. Ali ni značilno da je v Nemcih toliko volkov? — ni čudo, ako so nevarni za — slovenske ovčice!

Kongres slovanskih časnikarjev se bo vršil v Dubrovniku in sicer v prvi polovici meseca septembra.

Zarota v Španiji. Pristaši don Karlosa, ki hrepene po španski kroni, se skrivaj oborožujejo. V bližini Barcelone je vlada prišla na sled skrivni zalogi orožja ter je zaplenila 500 pušk in bajonetov.

Italijanski prestolonaslednik okraden. — Poroča se listom, da je bil italijanski prestolonaslednik, ko se je peljal k berlinskim slavnostim, ki so se vršile o priliki podelitve polnoletnosti nemškemu prestolonasledniku okraden. Že v Italiji so namreč pobrali iz voza, kjer je bila shranjena njegova prtljaga in pa mnogobrojni dragoceni darovi vse ter odnesli, ne da bi povedali kam.

Izjava.

V 53. številki „Soče“ z dne 5. t. m. stoji v notici pod naslovom „Prekucuh — prijatelji miru in reda“ tiskano tudi to-le: „Agitator Štefan Makuc je povedal, da bodo brez milosti odpušeni iz službe vsi (namreč uradniki posojilnice), ker je tako sklenjeno. Ko se mu je reklo, da vodja pisarne gos. Stukelj ima rodbino itd. je odgovoril: tudi on bo moral iti.“ — Ker „Soče“, odkar se je „prekucnila“, več ne čitam, bil sem od prijatelja še-le danes opozorjen, da stoji v „Soči“ tiskano o meni, kar sem ravnokar omenil. Zato pa tudi še-le danes izjavljam, da je vse od prve pa do zadnje pičice izmišljeno in zlagano, kar pa ni seveda nikako čudo, ako se pomisli, da je tiskano v „Soči“. Toliko se mi je zdelo potrebno izjaviti resnici na ljubo.

V Ravni (Grojna), 13. maja 1900.

Štefan Makuc.

Poslano.

Gospodu J. dr. Mazarana, vodja podružnice „Janusa“, vzajemno zavarovalnega društva na Dunaju, v Trstu.

Izrekam Vam javno mojo popolno zadovoljnost na tem, da ste točno likvidirali in mi izplačali zavarovalno pismo št. 77.633 v znesku 2000 kron na ime pokojnega g. J. K. Revignasa, župnika v Joanizu, kateri je bil samo 5 let zavarovan pri društvu „Janus“ na Dunaju.

V potrdbo tega beležim

Lud. vit. Serravalle l. r., pooblaščenec dediča.

Viscone, 28. januarja 1900.

Za bolehe na pljučah, v vratu in goltancu in nadušljive ljudi!

Kdor se hoče za vselej znebiti pljučnih in goltančnih še toliko trdovratnih boleznij, potem nadeje, če je še tako zastarela in navidezno neozdravljiva, naj pije **A. Wolffsky-jev čaj** zoper kronične, pljučne in vratne bolezni. Na tisoče zahvalne zamuje veliko zdravilno moč omenjenega čaja. Zavoj za dva dni stane 75 kr. Knjižice zastoj. — Pristen samo pri **A. Wolffsky-ju** v Berlinu 37, Weisenburgerstrasse 79.

RAZGLAS.

Na slovenskem oddelku tukajšnje deželne kmetijske šole bo dne 18. in 19. maja t. l. od 8. do 12. ure predpoldne poučni tečaj o

cepljenju trt na zeleno.

K tečaju se vabijo vsi ukaželjni trtoorejci.

Vodstvo slov. oddelka dež. kmetijske šole. V Gorici, dne 14. maja 1900.

Andrej Čermel

na Kornu št. 10,

priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojemu trgovino kolonialnega blaga, kakor petrolej, kavo vseh vrst, riž, olje, sladkor itd. Na razpolago ima tudi domačo slanino: špeh, salame in to na drobno in na debelo.

Cena zmerna, postrežba točna.

„Narodna tiskarna“

v GORICI,

ulica Vetturini št. 9.

je preskrbljena s povsem novimi črkami, okraski in finim papirjem. Izdeluje vsa dela v najkrajšem času po tako nizkih cenah, da se ne boji konkurence.

Tiska brošure, diplome, trgovske račune, pisma in zavitke s firmo, cenike, vabila na karton in papir, posetnice razne velikosti in oblike z zavitki, zaročnice in poročnice v elegantnih ter osmrtnice v vseh oblikah.

„Narodna tiskarna“ tiska

„GORICO“, ki izhaja dvakrat na teden ter stane na leto 8 kron, pol leta 4 krome.

„NAROD“, ki izhaja vsako drugo soboto ter velja celoletno 1 krono in 60 vinarjev, polletno pa 80 vinarjev.

C. kr. državna svetinja za odlične proizvode. — Prva moravska tvornica turnskih ur

Fr. Moravus,

Brno,

Veliké náměstí št. 8. (Brünn, Grosser Platz Nr. 8) izdeluje in razpošilja stolpne ure za cerkve, šole, gradove, mestne zbornice, tovarne itd.; ure za nadzorovanje ponočnih čuvajev, električne ure, vse v dovršenih proizvodih in z jamstvom. Do sedaj se je razposlalo 135 stolpnih ur v popolno zadovoljstvo. Proračuni stroškov brezplačno.

Rojaki! Spominjajte se o vsaki priliki „Šolskega doma“.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča

pristna bela in črna vina iz v-pavskih, furlanskih, briskih, dalmatinskih in isterskih v ino gradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih o l 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi vzorce. **Cene zmerne. Postrežba poštna.**

Klepar ARTUR MAKUTZ,

Ozka ulica 1. — GORICA — Via Stretta 1

priporoča škropilnice proti peronospori (ponovljene po Vermorelovi sestavi). Baker je trd in svetel. Zaliske (valvole) se more lahko premeniti. Škropilnica je sestavljena pristo in tako, da škropi lahko na tri načine po volji lastnika.

Cena je zelo nizka.

Stroj za žvepljanje sodov iz cinkanege železa. — Priprava za obvarovanje vina pred plesnobo in cikanjem pri točenju iz soda (kan). — Meh za žvepljanje grozdja raznih sistemov. — Čevi iz gume za vsakovrstne škropilnice.

Sprejemlje v popravilo vsakovrstne druge škropilnice, kakor tudi prevzema vsa druga v kleparsko obrt spadajoča dela.

Odlikovana tovarna

vsakovrstnega pohištva.

Ivan Doljak, Solkan pri Gorici

v lastni hiši. — Lastne žage. — Ustanovljena l. 1891.

Zaloga

vsakovrstnega pohištva, kompletnih spalnic, jedilnic in sprejemnic, od najnavadnejšega do najljepšega sloga; vsakovrstnih slik, zreal, okvirjev in stolic, kakor tudi vseh tapetarskih izdelkov. — Zaloga vsakovrstnih desk iz mehkega in trdega lesu; velika zbirka obkladkov (remeša) in strugarskih izdelkov, kakor tudi vseh k mizarski, strugarski in tapetarski stroki spadajočih potrebščin.

Blago se razpošilja na vse kraje prosto železniška postaja goriska.

Jamči se za točno postrežbo. — Brez konkurence!

„Narodna tiskarna“

priporoča vizitnice.

Anton Fon,

klobučar in gostilničar,

Semeniška ulica št. 6,

ima bogato zalogo raznovrstnih

klobukov

ter toči v svoji krčmi

pristna domača vina

in postreže tudi z jako ukusnimi jedili.

Agricol,

patentovan v Avstro-Ogerski in Italiji,

je mehko kalijsko mlo razstopljivo v mrzli vodi, je najuspešnejše sredstvo za zatiranje in uničevanje vseh trtnih mrčesov in ušij, vseh žuželk na sadnih in drugih drevesih, zelenjadi in cvetlicah.

Navodilo za rabo „Agricola“ pošilja franko

Tovarna mila F. Fendel & Co

TRST. — Via Limitanea št. 1 — TRST.

Zastop in zaloga na Goriskem:

pri g. Frideriku Primas v Gorici, Travnik 16 (v dvorišču) in na Opčinah pri gosp. Frideriku Cumar.

Peter Drašček,

trgovec z jedilnim blagom.

V GORICI — Stolna ulica št. 2 — V GORICI

Priporoča se p. n. občinstvu v Gorici in z dežele.

Prodaja kavino primeso iz tovarne

Arnold & Gutmann

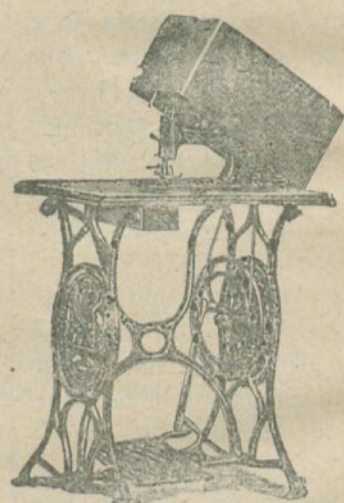
z Dunaja.

Zaloga žveplenk

sv. Cirila in Metoda.

Fani Drašček,

zaloga šivalnih strojev.

Prodaja stroje tudi na tedenske ali mesečne obroke. Stroji so iz prvih tovarn ter najboljše kakovosti. Priporoča se slav. občinstvu.

Tovarna pohištva

FRANC PAVŠIČ,

Gorica, Šempeterska cesta št. 9,

izdeluje najzanesljivejše in najtrajnejše izdelano pohištvo po zmerni, pošteni, dela povsem vredni cen.

Posebno priporoča opravo za

spalne in jedilne sobe

za salone in pisarne.

Kupuje orehova debela, prodaja orehove obkladke (rimeše) itd. itd. itd.

Ugodni plačilni pogoji!

Vsaka naročba se izvrši v najkrajšem času.